

РОЗДІЛ III. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ СПРАВИ

УДК 655.413:37-053.4/.5

DOI 10.5281/zenodo.1493239

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДИТЯЧИХ ОСВІТНІХ ВИДАНЬ В УКРАЇНІ

Шинкар Т. С.

У статті розглядається питання виникнення й розвитку дитячих освітніх видань, починаючи з часів Київської Русі. Виокремлено періоди розвитку видавничої продукції для дітей на території України. Зауважено, що першим твором для дітей є написане Володимиром Мономахом «Повчання», а першим друкованим твором для дітей – «Буквар» І. Федорова. Здійснено огляд дитячих видань у Київській Русі, а також у період із XVI по XX ст. З'ясовано, що найбільш стрімкий розвиток дитячої друкованої продукції відбувся у XX та XXI ст. Значним поштовхом для урізноманітнення дитячих освітніх видань стало виникнення дитячої періодики, яка з'явилася ще у XVIII ст. У зв'язку з історичними умовами видавництва дитячих освітніх видань в Україні розвивалося неоднорідно.

Досліджено, що основна тенденція світового розвитку освітньої галузі на початку XX ст. позначена боротьбою з неграмотністю, прогресивна частина людства закликала залучати всіх дітей до навчання, до реалізації своєрідного всеобучу.

Зроблено висновки, що на сучасному етапі розвитку друкованої дитячої продукції важливим є питання про підвищення якості друкованої книги, що в цілому залежить від фахової практичної роботи редактора.

Ключові слова: дитячі освітні видання, видавнича справа, освітня галузь, редактор, періоди книготворення, дитяча періодика.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ДЕТСКИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ИЗДАНИЙ В УКРАИНЕ

Шинкарь Т. С.

В статье рассматривается вопрос возникновения и развития детских образовательных изданий, начиная с времен Киевской Руси. Выделены периоды развития издательской продукции для детей на территории Украины. Замечено, что первым произведением для детей является написанное Владимиром Мономахом «Поучение», а первым печатным произведением для детей – «Букварь» И. Федорова. Осуществлен обзор детских изданий в Киевской Руси, а также в период с XVI по XX в. Установлено, что наиболее стремительное развитие детской печатной продукции произошло в XX и XXI веке. Значительным толчком для разнообразия детских образовательных изданий стало возникновение детской периодики, которая появилась еще в XVIII веке. В связи с историческими условиями издательство детских образовательных изданий в Украине развивалось неоднородно.

Доказано, что основная тенденция мирового развития образования в начале XX в. обозначена борьбой с неграмотностью, прогрессивная часть человечества призвала привлекать всех детей к учебе, к реализации своеобразного всеобуча.

Сделаны выводы, что на современном этапе развития печатной детской продукции важным является вопрос о повышении качества печатной книги, в целом зависит от профессиональной практической работы редактора.

Ключевые слова: *детские образовательные издания, издательское дело, образовательная отрасль, редактор, периоды книготворения, детская периодика.*

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE CHILDREN'S EDUCATIONAL ISSUES IN UKRAINE

Shynkar T. S.

The article deals with the question of the occurrence and development of the children's educational issues beginning with the times of Kyiv Rus. The periods of development of publishing

products for the children on the territory of Ukraine are distinguished. It is noticed that the first work for the children is «Povchannia» written by Volodymyr Monomakh, and the first printed work for the children is «Bukvar» by Ivan Fedorov. A review of the children's issues in Kyiv Rus as well as in the period from the XVIth to the XXth century is carried out. It is found out that the rapidest development of the children's printed production took place in the XXth and XXIst centuries. A significant impetus for the diversification of the children's educational issue was the occurrence of the children's periodicals that appeared in the XVIII century. In connection with the historical conditions, publishing of the children's educational issues in Ukraine developed heterogeneously.

It is investigated that the main tendency of the world development of the educational branch at the beginning of the XXth century is characterized by the struggle with illiteracy; the progressive part of humanity called to involve all the children to study, to implement a kind of the universal education.

It is concluded that at the present stage of development of printed children's products the issue of improving the quality of the printed book is important which in general depends on the professional work of the editor.

***Key words:** children's educational issues, publishing, educational branch, editor, periods of book creation, children's periodicals.*

Постановка проблеми. Дитячому книгодрукуванню, зокрема дитячим освітнім виданням, притаманний тривалий і складний шлях розвитку та становлення, який, на нашу думку, ще не завершений. Взагалі книгодрукування України має багату історію. Немало людей працювало над створенням книгодрукування, проте лише Іоганну Гутенбергу вдалося вперше механізувати друкарський процес, що заснував друкарську та видавничу справу.

Для початкового періоду було характерне те, що друкарні з'являлися не лише у великих містах, а й у містечках. Поява книгодрукування – значна сторінка в історії розвитку культури нашого народу, у формуванні національної свідомості.

Друкована книга започаткувала новий етап – мистецтво книгодрукування. В Україні до появи першодруків панувала рукописна книга, котра була витвором малярства. Українським першодруком вважають «Апостол», надрукований у 1574 р. Іваном Федоровим у Львові. Ця книга історично започаткувала розвиток друкарства в Україні. Одночасно з «Апостолом» І. Федоров видавав навчальні книги, які називалися граматики, наприклад, «Буквар», надрукований у 1574 р. Він є одним з українських першодруків та цінною пам'яткою шкільної освіти.

Актуальність дослідження. Дослідження проблем становлення й розвитку дитячих освітніх видань, які є складником процесу формування професійної культури студентів, які здобувають фах редактора освітніх видань, є актуальним. На сучасному етапі розвитку становлення національної освітньої системи зумовлюють зміни в політичному, економічному, соціальному та культурному житті країни, бурхливий розвиток інформаційних технологій, а також підвищені вимоги до майбутніх спеціалістів, наприклад, редакторів. Усе це вимагає нових та оригінальних підходів і рішень щодо покращення підготовки молодих фахівців, зокрема формування професійної культури редакторів освітніх видань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історичні, соціальні та культурологічні умови розвитку видавничої справи досліджували такі науковці: М. Ю. Браїчевський [2], Н. М. Вернигора [3], Н. М. Миколаєнко [4–5], Е. І. Огар [7], І. Л. Побідаш [8], М. С. Тимошик [11] та ін.

Мета статті полягає в тому, щоб вивчити історію розвитку та становлення дитячих освітніх видань з часів Київської Русі до тепер.

Завдання статті: визначити періоди становлення й розвитку дитячих освітніх видань; вибірково охарактеризувати дитячі освітні видання кожного періоду.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку наука про видавничу продукцію зазнає певних змін, зокрема відбувається розширення її теоретичних положень, висвітлення генетичного та функціонального трактування

книги як соціотехнічної моделі в складних процесах поліграфічного виробництва, розповсюдження і використання, здійснюється використання системотехнічного підходу до книжкових видань тощо. Видавничі процеси інтенсифікуються, однак окремі теоретичні домінанти мають незмінний характер і ґрунтуються на історичному досвіді цих явищ. Тому на сьогодні один із пріоритетних напрямів у видавничій галузі – це дослідження еволюції книжкової продукції, зокрема для дітей.

Дослідник Н. М. Вернигора виокремлює такі періоди книготворення для дітей:

1. Період становлення та розвитку давньоукраїнських навчальних видань для дітей (друга половина XVI ст. – перша половина XVII ст.): світська книжка (Буквар) та релігійна книга (Часослов, Псалтир).

2. Період утвердження та розвитку світської навчальної книги (друга половина XVII ст. – XVIII ст.): увиразнення тематики, зміни у стилістиці, поява перших авторських текстів.

3. Період типологічного розвитку видавничої продукції для дитячої аудиторії (XIX ст.) [3, с. 70].

Натомість Н. М. Миколаєнко подає більш розширену періодизацію, якою послуговуємося і ми:

1. Перший період – предтечі книготворення (умовно VII ст. до н.е. – 1450 р. н.е.). Передумовами були «кам'яні книги», тобто написи на каменях. Згодом людство почало пошук більш простих й практичних матеріалів для письма: пальмове листя, бамбук, дощечки з дерева, шовк, метал, шкіра.

2. Другий період – виникнення та поширення друкарства (перша половина XV ст. – кін. XVII ст.). Видавнича справа зазнала більшого розвитку з часу винайдення друкарського верстату. Видавничій продукції раннього періоду розвитку друкарства притаманне урізноманітнення тематичного спектру друків. Успадкувавши від майстрів рукописання традицію підготовки книг для потреб церкви, друкарські цехи поступово розширюють тематичний діапазон друків. Уже із середини XVI ст. можна говорити про формування такої тематики видань: богослужбові; полемічні (наукові); навчальні та інші [5, с. 125].

3. Третій період – становлення та розвиток дитячих видань у контексті урізноманітнення їхньої типології, тематики, жанрів (XVIII ст. – XIX ст.)

4. Четвертий період – дитячі освітні видання радянського періоду (1917 р. – 1991 р.).

5. П'ятий період – розвиток дитячих освітніх видань незалежної України (1991 р. – до нині). Новий етап розвитку видавничої справи розпочато з прийняттям незалежності України [4, с. 12–13].

У Київській Русі першим твором для дітей вважають написане Володимиром Мономахом «Повчання», яке збереглося в єдиному списку у складі Лаврентіївського літопису під 1096 р. і вперше було опубліковане 1793 р. російським графом, істориком Олексієм Мусінім-Пушкінім. До цих пір залишається відкритим і дискусійним питання авторства «Повчання», адже існує гіпотеза, що цей твір було створено на замовлення анонімним автором. У ньому князь проповідував християнську мораль, патріотизм та основні принципи гуманізму: «... шануй батька і матір, не убий, поважай гостя, учись».

Першим друкованим освітнім виданням для дітей був «Буквар», надрукований Іваном Федоровим у 1574 р. В. В. Німчук, досліджуючи цю пам'ятку літератури України, стверджує, що записи на «Букварі» засвідчують, що він потрапив із України за кордон (в Італію) ще в першій половині XVII ст. За словами мовознавця, цей посібник – не звичайний буквар, адже в ньому вміщено важливі елементи для засвоєння особливостей граматики церковнослов'янської мови у східнослов'янській редакції. На першій сторінці «Букваря» подано тогочасну азбуку. Очевидно, послідовність розташування літер у ній відбивала більш-менш усталену традицію, особливо щодо місця суто кириличних букв. Але завдяки І. Федорову вона міцно закріпилась і через наступні букварі й граматики дійшла до нашого часу. З відповідними змінами, зумовленими вилученням із вжитку окремих літер чи введенням нових, такий порядок літер зберігається в абетках усіх писемностей, які користуються кирилицею. І. Федоров не обмежився тільки букварним матеріалом, як подальший етап в

опануванні письма він подав три спеціально виділені невеликі розділи, складені так, щоб готувати дітей до вивчення систематичної граматики [6, с. 84].

До наших днів зберігся лише один екземпляр «Букваря» І. Федорова, який у XVII столітті привезли з України до Італії. У 30-х рр. XX ст. книга з'явилася в бібліотеці Гарвардського університету, що в США. Згодом «Буквар» перевидали в друкарнях Києва, Львова, Чернігова, Почаєва.

Велику кількість навчальної літератури випускали друкарні при братських школах. Так, у Львівській братській друкарні було видано збірник «О воспитании чад» (1609 р.), а з богослужбових книг видавалися ті, що були корисними в шкільному навчанні – «Часослов» (1609 р.), «Псалтир» (1615 р.). З 1614 р. почала працювати друкарня в Києво-Печерській лаврі. Перші датовані книги, видані нею, – «Каноник» (1614 р.) та «Часослов» (1616 р.). Із теологічною літературою Лаврська друкарня видавала для братських шкіл букварі та граматики, за якими навчалися діти в школах церковнослов'янської, грецької і латинської мов. [1, с. 68].

Так у XVII столітті в дитячій книзі спостерігався взаємозв'язок ілюстрації та тексту, слів і зображень, тому цей етап є базовим для розвитку дитячої книги. Також у цей період у зв'язку з розвитком мови почали з'являтися спеціалізовані навчальні видання, зокрема граматики.

У 1619 р. Мелетій Смотрицький видав «Граматику», яка була велика за обсягом, адже вміщувала різні приклади, пояснення, винятки з правил, указівки.

У цей період з'являються українські друковані словники, зокрема церковнослов'янський словник, укладений Лаврентієм Зизанієм «Лексис Сирѣчь Реченїа, вѣкратѣць събранны. И из словенскаго языка, на простый Рускій Дїалектъ Истолкованы» (1596), який вважають першим словником, де старослов'янська лексика була перекладена на тогочасну літературну мову. У 1627 році вийшов друком «Лексиконъ славеноросскій и именъ тлъкованіе», автором якого є Памво Беринда. У 1703 році було надруковано «Арифметику» Л. Магницького, яка була корисною для шкільного навчання.

Користувалися популярністю і друковані світські книги – «О воспитании чад» (1609 р.), «Часослов» (1609 р.), «Псалтир» (1615 р.), які мали навчально-виховний характер. За словами Н. М. Вернигори, вони не тільки стали першими авторськими текстами, але й текстами освітнього характеру [3].

Як зауважують М. С. Тимошик та Н. М. Миколаєнко, розвитку видавничої справи у XVIII та XIX ст. характерна цензура українських друків, тобто нагляд за друком із метою попередження шкідливих, з точки зору уряду, друкованих творів. Деталізованої цензури зазнали відомі видання цього періоду: «Енеїда» І. П. Котляревського (1798 р), «Грамматика малоросійського наречія» О. П. Павловського (1818 р), «Отыт собранія старинных песней» М. А. Цертелева (1819 р.), «Кобзар» Т. Г. Шевченка (1840 р.), «Малороссийские песни» зібрані і видані М. О. Максимовичем (1827 р.) [11, с. 230–235; 5, с. 126].

У 1861 та 1864 рр. К. Д. Ушинський видав підручники «Дитячий світ» і «Рідне слово». У XIX ст. почали з'являтися авторські підручники для школи. Так, Т. Г. Шевченко у 1861 р. уклав і видав «Букварь южнорусский», який був призначений для вивчення української мови в недільних школах. «Букварь южнорусский» був першим у серії навчальних посібників з різних галузей знання – арифметики, географії та історії, яку планував здійснити Т. Г. Шевченко, однак смерть перешкодила цьому. Вивчивши тогочасні букварі – М. О. Гатцука, К. В. Шейковського та «Грамматку» П. О. Куліша, він виробив свій погляд на способи навчання дорослих учнів грамоти. Письменник відкинув букварні системи навчання грамоти, базованої на читанні ізольованих беззмістовних складів, прийнявши настанову спочатку навчити дорослих учнів букв, а потім приступати до читання зв'язного зрозумілого тексту.

Як матеріал для читання Т. Г. Шевченко подавав уривки з перекладених ним українською мовою «Давидових псалмів» (12, 53, 93, 149), у яких ідеться про братні взаємини між людьми і висловлюється віра в те, що гнобителів спіткає кара «за діла їх криваві, лукаві», повністю наводить у своєму перекладі псалом 132 та подає фольклорні тексти – прислів'я й українські народні думи [12, с. 439].

Велику роль у розвитку освітніх видань відіграв Іван Огієнко, який видав такі книги: «Українська граматична література» (1908 р.), «Посібник для учителів, учнів та для самоосвіти», «Бог і світ. Читанка для молоді недільних і українських шкіл та родин». О. Й. Партицький надрукував читанку для сільських людей «Зоря», у якій було поєднано різноманітні за змістом статті, оповідання, байки. Крім цих видань, він підготував ще низку освітніх видань: «Латинська граматика для учнів академічної гімназії», «Руська читанка для нижчих класів середньої школи», які були спрямовані на підвищення рівня знань в учнів.

Як зауважує О. В. Стадник, немало зусиль у розвитку видавництва дитячих освітніх видань у цей час докладали товариства, завдання яких полягало у збагаченні загальнокультурного рівня українського населення, підвищенні рівня освіти, розвитку національної свідомості. Так, упродовж 1869–1876 рр. товариство «Просвіта» випустило 22 підручники загальним тиражем 15 тис. примірників, серед яких – читанки, букварі, підручники і посібники з історії, географії, фізики, арифметики, латинської та німецької мови тощо. З ініціативи «Просвіти» у 1881 р. виникає нова народна організація «Руське товариство педагогічне», яке почало видавати апробовані владою шкільні підручники та «шкільну лектуру» [9, с. 249].

На початку ХХ ст. українська дитяча поетеса Марійка Підгірянка видала книжки «Відгуки душі», «Мати-страдниця», «Вертеп», «Святий Миколай на Підкарпатській Русі», «Малий Василько», «Кравчиня Маруся», «Юркова мандрівка», «Зайчик і Лисичка», сотні поезій, оповідань, байок, казок, пісень, загадок), написані для дітей і про дітей з основними мотивами про краще майбутнє народу, змалюванням краси природи рідного краю, фольклорного колориту тощо.

Так, журнал для дітей і молоді «Дзвінок» став виходити у світ із 1890 р. Він був єдиним українським дитячим часописом. Першим вітчизняним дитячим періодичним виданням на українських землях у складі Російської імперії вважають журнал «Молода Україна», який був щомісячним додатком до часопису «Рідний край», який видавався в Києві в 1906 році і 1908–1912 рр. Його видавцем і редактором була Олена Пчілка.

На Правобережній Україні друкували щомісячний журнал для дітей «Світ дитини», який виходив у Львові протягом 1919–1939 рр. та об'єднував кращих педагогів, дитячих письменників та ілюстраторів. Його тираж складав близько 5 тис. примірників.

Сучасному періоду розвитку людства притаманне визначення значущої ролі книги в житті людини, адже книга виконує роль ключового джерела знань.

На сьогодні існує немало видавництв, які спеціалізуються на виданні дитячої книги, як навчального, так і розважального змісту. Типологія, структура, тенденції розвитку дитячих освітніх видань сучасної України збільшуються та активізуються, а також сприяють формуванню компонентів професійної культури студентів, які здобувають фах редакторів дитячих освітніх видань.

Висновки та перспективи для подальших розвідок.

Отже, книгодрукування в Україні має багату історію та різні періоди розвитку й становлення. Невід'ємним складником цього процесу є дитяча друкowana продукція. Дитячі освітні видання – важливий елемент виховання, за допомогою якого відбувається розвиток, виховання й формування особистості, її соціалізація. Ці видання взаємодіють із різними галузями: освіти, науки, культури тощо, визначає важливість формування професійної культури майбутніх редакторів.

Уважаємо, що питання розвитку й становлення дитячих освітніх видань не вичерпане і потребує подальшого вивчення, зокрема необхідно дослідити функціонування сучасних видань для дітей та особливості наповнення їх якісним матеріалом.

Список використаних джерел

1. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. Навч. посібник. Київ : МАУП, 1998. 232 с.
2. Брайчевский М. Літопис Аскольда. – Київ : Український центр духовної культури, 2001. 132 с.
3. Вернигора Н. М. Проблеми термінології в книговидаванні для дітей // Наукові записки Інституту журналістики : [наук. зб.] / за ред. В. В. Різуна ; КНУ імені Тараса Шевченка. Київ, 2013. Т. 52. С. 68–71.

4. Миколаєнко Н. М. Формування професійної культури майбутніх редакторів дитячих освітніх видань у процесі фахової підготовки : дис. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Житомир, 2017. 266 с.
5. Миколаєнко Н. М. Дитячі освітні видання : есплікація до проблеми формування професійної культури майбутніх редакторів // Український інформаційний простір : Науковий журнал Інституту журналістики і міжнародних відносин Київського національного університету культури і мистецтв. 2014. С. 123–130.
6. Німчук В. В. Визначна пам'ятка вітчизняного друкарства // Буквар Івана Федорова. Київ : «Дніпро», 1975. С. 82–96.
7. Огар Е. І. Дитяча книга : проблеми видавничої підготовки. Львів : АзАрт, 2002. 160 с.
8. Побідаш І. Професія редактора : термінологічний, творчий та функціональний аспекти / І. Побідаш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.univ.kiev.ua/zhurnalistyka/articles/The_profession_of_an_editor_terminological_creative_and_functional_aspects_14931.pdf.
9. Стадник О. В. Навчальна книга Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (видання та функціонування) // Поліграфія і видавнича справа. Наук.-техн. зб. / за ред. Л. Степанюк. Львів : Українська академія друкарства. 1998. № 34. С. 244–251.
10. Струшляк О. В. Історичні аспекти зародження і розвитку періодичних видань для дітей // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство : Міжвуз. зб. наук. ст. 2009. Вип. ХХІ. С. 324–332.
11. Тимошик М. С. Історія видавничої справи : Підручник. 2-ге вид., виправлене. Київ : Наша культура і наука, 2007. 496 с.
12. Шевченко Т. Зібрання творів : У 6 т. К. : Наукова думка, 2003. Т. 5. С. 436–440.

References

1. Bokan V., Polovyi L. Istoriiia kultury Ukrainy. Navch. posibnyk. Kyiv : MAUP, 1998. 232 s.
2. Braichevskiyi M. Litopys Askolda. Kyiv : Ukrainskyi tsentr dukhovnoi kultury, 2001. 132 s.
3. Vernyhora N. M. Problemy terminolohii v knyhovydanni dlia ditei // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky : [nauk. zb.] / za red. V. V. Rizuna ; KNU imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv, 2013. T. 52. S. 68–71.
4. Mykolaienko N. M. Formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh redaktoriv dytiachykh osvितnikh vydan u protsesi fakhovoi pidhotovky : dys. ped. nauk : 13.00.04 «Teoriiia ta metodyka profesiinoi osvity». Zhytomyr, 2017. 266 s.
5. Mykolaienko N. M. Dytiachi osvितni vydannia : esplikatsiia do problemy formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh redaktoriv // Ukrainskyi informatsiinyi prostir : Naukovi zhurnal Instytutu zhurnalistyky i mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. 2014. S. 123–130.
6. Nimchuk V. V. Vyznachna pamiatka vitchyznianoho drukarstva // Bukvar Ivana Fedorova. Kyiv : «Dnipro», 1975. S. 82–96.
7. Ohar E. I. Dytiacha knyha : problemy vydavnychoi pidhotovky. Lviv : AzArt, 2002. 160 s.
8. Pobidash I. Profesiia redaktora : terminolohichniy, tvorchyy ta funktsionalnyi aspekty / I. Pobidash [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : http://papers.univ.kiev.ua/zhurnalistyka/articles/The_profession_of_an_editor_terminological_creative_and_functional_aspects_14931.pdf.
9. Stadnyk O. V. Navchalna knyha Halychyny druhoi polovyny KhIKh – pochatku KhKh st. (vydannia ta funktsionuvannia) // Polihrafiia i vydavnycha sprava. Nauk.-tekhn. zb. / za red. L. Stepaniuk. Lviv : Ukrainska akademiia drukarstva. 1998. № 34. S. 244–251.
10. Strushliak O. V. Istorychni aspekty zarodzhennia i rozvytku periodychnykh vydan dlia ditei // Aktualni problemy slovianskoi filolohii. Seriia: Linhvistyka i literaturoznavstvo : Mizhvuz. zb. nauk. st. 2009. Vyp. XXI. S. 324–332.

11. Tymoshyk M. S. Istoriiia vydavnychoi spravy : Pidruchnyk. 2-he vyd., vpravlene. Kyiv : Nasha kultura i nauka, 2007. 496 s.
12. Shevchenko T. Zibrannia tvoriv : U 6 t. K. : Naukova dumka, 2003. T. 5. S. 436–440.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Шинкар Тетяна Сергіївна, викладач кафедри української і зарубіжної літератури та методики навчання

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського 30, Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна, 08401

e-mail: tatianapanchenko@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Шинкарь Татьяна Сергеевна, преподаватель кафедры украинской и зарубежной литературы и методики обучения

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского 30, Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина, 08401

e-mail: tatianapanchenko@ukr.net

DATA ABOUT AUTHOR

Shynkar T. S., lecturer of Ukrainian and foreign literature and methods of teaching

Pereyaslav-Khmelnyskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

30, Sukhomlynskyi, Pereyaslav-Khmenytskyi, Kyiv region, Ukraine 08401

e-mail: tatianapanchenko@ukr.net
